

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**TARIMDA SENDİKALAŞMA HAREKETLERİ***Satılmış BAŞKAVAK**

Bugün dünyada tarımda örgütlülük denince kooperatif ve birliklerin dışında ciddi bir işleve sahip olan sendikalaşma hareketlerinin yeni olmadığını söyleyebiliriz. Fakat ülkemizde bu konuda geç kalındığı da bir gerçektir. Çünkü örgütlenmek üzere gittiğimiz köylerde üreticiler geç kalınmış bir iş diyerek başladıkları sözlerini sendika bugün ekmek kadar, su kadar ihtiyaçtır cümlesiyle devam etmekte. Yunanistan köylü sendikasının çağrısıyla yolların, gümrüklerin nasıl kilitlendiğini geçtiğimiz aylarda hepimiz izlemişizdir. Yine Fransa Köylü Federasyonunun çalışmaları da uluslar arası köylü hareketi tarafından dikkatle izlenmektedir. Hatta Prof. Dr. Ayhan Çıkin Ege Tarım dergisinde yayımlanan bir makalesinde; Fransa'da ilk köylü sendikasının kuruluşunun 1884 olduğunu belirttiği yazısında Tarımda sendikacılığın en gelişkin olduğu ülkenin Fransa olduğu yazmaktadır. AB ülkelerinde sendika kurmanın basit ve serbest olduğunu belirttiği makalede "Fransa'da 20. yüzyılın başlarında tarımsal sendikacılıkta iki akım ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'da tarımsal dünyanın tek sendikayla temsil edilmesi yoluna gidildi (La Confédération Générale Agricole). 1953'de bu sendika parçalanarak tarımda çalışan farklı sosyal

grupların kurduğu sendikalar ortaya çıktı: çiftçi, tarım işçileri, toprak sahipler, vb.. sendikaları gibi..." cümlesiyle Fransa'nın bu konudaki ileri düzeyi belirtilmektedir. Hindistan'dan Nepal'e, Endonezya'dan Vietnam'a, Peru'dan Bolivya'ya, Kanada'dan Meksika'ya Dünyanın pek çok ülkesinde tarımsal alanda üretici köylülerin kurdukları sendikalar vardır.

TÜRKİYE'DE SENDİKA FİKRİNİ OLUŞTURAN SÜREÇ

Günümüz koşullarında, milyonlarca köylü kapitalizmin azgın koşullarına, tarımı tekellerin eline bırakan dayatma ve sözde reformlara daha fazla direnemeyerek, toprağını ve üretim araçlarını satmak zorunda kalmaktadırlar.

Topraksız köylü geçimini zengin köylünün toprağında çalışarak sağlarken, az topraklı köylüler, elinde işleyebileceği az miktarda toprak ve birkaç hayvanı ve üretim araçlarına azda olsa sahiptir. Ailelerinin geleceği çalışmalarına ve üretim yapmalarına bağlı olan ve emekçi yanı ağır basan bu kesimler Türkiye köylüsünün de büyük bir kısmına denk düşmektedir.

Gelişmiş ülkeler, yarım asırdan bu yana geri kalmış ülkeleri artık birer tarım ülkesi olmaktan da

*TÜM KÖY SEN Eğitim ve Örgütlenme Uzmanı

çıkarmaya çalışmaktalar. İnsan yaşamı kadar tarımında vazgeçilemez temel dayanağı olan toprak, su ve hava azgınca kirletilirken, en hızlı ve azami kar için teknoloji bile doğa aleyhine kullanılmaktadır. Bu da Türkiye'de tarım sorununu emperyalizme karşı mücadele sorunuyla iç içe geçmiş olarak gündemimize yerleştirmiştir. Bu yüzdende taban fiyatlar, ürünün kaçta alınıp satıldığı vb. sorunlar aslında bu temel sorunun yansımalarıdır. AB ülkeleri ve ABD bir taraftan ihtiyaçları olan tarım ürünlerinin ucuz temini için ülkemizi arka bahçeleri gibi görürken diğer taraftan da, teknolojik gelişmeler ve kendi ülkelerinde tarıma uyguladıkları destekler sonucu, artan ürün fazlalığını eritmek içinde iyi bir pazar olarak gördüler.

30 yıldır ülkemize tarıma yönelik desteklerin kaldırılmasını dayatan ABD ve AB kendi tarımlarını da koruyacak bütün önlemleri aldılar. Kendileri ithalatı sınırlandırıp, gümrük duvarlarını yükseltip, çiftçilerine düşük faizli kredilerle destek olurken bize tam tersini dayattılar. Kendileri tarımı yüzde 40 sübvansederken bizim ülkemizde tarıma ayrılan pay GSMH'nın yüzde 0,5'ne kadar düşürülmesini sağladılar.

Bu gün dünya 50'li yıllarda olduğu gibi tarım ülkeleri ve sanayi ülkeleri olarak bölünmüş değildir. Çünkü sanayi ülkeleri aynı zamanda tarım ülkesi olarak da geliştiği için artık eski tarım ülkeleri, tarım, hayvancılık vb. alanlarda bu gelişmiş ülkelerin pazarı durumuna düşmüşlerdir.

Buğdayda, pancarda ve bütün ürünlerde fiyatın ve ekim politikasının belirlenmesi şunu açıkça göstermektedir. Uluslar arası tekeller, ülke tarımını bütünüyle çökertmeye yönelmişlerdir. IMF ve DB bu çökertme işini emperyalist ülkeler adına planlayan ve dayatan kurumlar olarak başrolde. Yoksul topraksız köylüler ve küçük üreticiler saldırı politikalarından en fazla etkilenen kesimdir.

Bu yüzden Türkiye'de tarım sorunu emperyalizme karşı mücadeleye açıkça bağlıdır. Bu mücadelenin dayanaklarının tarımla uğraşan çok geniş bir üretici köylü kesimi olduğu ortadadır. Bu kesim gelinen

noktada IMF ve onun politikalarına karşı tepkilidir. Birlik ve kooperatiflerin içine düşürüldüğü durum itibariyle geldikleri noktaya birde kötü yönetilmeleri eklenince, geniş bir üretici köylü birliğinin oluşturulmasının olanakları azalmıştır. Bu gelişmeler üretici köylülerin örgütlülüğe olan güvenlerini sarstı. 4 milyon üyesiyle Ziraat Odaları Birliğinin ise yıllar içinde kuşa çevrilen tarımsal desteklerin alınmasında belge düzenlemenin ötesine geçemediği, Manisa ve Ordu'da yapılan iki mitingin sonrasında ise tamamen sustuğu- susturulduğunu da birlikte yaşıyor ve görüyoruz. Bu yüzden bugün, köylülüğün emperyalist politikalarından zarar gören kesimlerinin, emperyalizme karşı mücadelede birleştirilmesi bu güne kadar süre gelen tarımsal örgütlenmelerle başaramayacağı da açıktır. Onun içindir ki üretici köylülerin sendikalaşması meselesi bir ihtiyaç olarak kendisini dayatıyor.

2000'DEN SONRA YÜKSELEN İVME

Geçtiğimiz on yıllık süreci geriye doğru hatırlayacak olursak, Emperyalizme karşı mücadelede işçilerle birlikte saf tutan üretici köylülük, haziran 2000'de Tekirdağ'da 20 bin kişiyle "işçi çiftçi el ele, genel greve" sloganını haykırması, Petrol İş sendikasının TÜGSAS ve İGSAŞ'ın satışına karşı gübre sanayisinin özel sektöre geçişiyle en büyük zararı kendilerinin göreceğini düşünen köylülerin mitinge katılımı, Malatya'da Tek Gıda İş'le birlikte TÜM KÖY SEN'in çağrısıyla binlerce işçi ve köylünün tekelin satılması ve tütün kotaları şahsında uygulanan tarım politikalarına karşı mücadelenin yükseldiği ortak işçi köylü eylemleri olarak sayabiliriz.

2002'de Yozgat-Boğazlıyan'da Tür Köy Sen öncülüğünde 2500 köylünün şeker pancarı polar primi için yaptıkları miting, Aydın'da toplanan birlerce köylüye, birkaç ay sonra Manisa'da 60 binin üzerinde üretici köylünün tarımın çökertilmesine karşı tepkilerine ek olarak Diyarbakır, Maraş ve Adıyaman'da topraksız köylülerin ağanın topraklarını işgaline başkaldırarak toprağına ve geleceğine sahip çıkması topraklı yada topraksız üretici köylülerin durumlarına itirazlarının göstergelerindedir.

2006 yılında AKP hükümetinin fındık taban fiyatının açıklanmaması üzerine başlayan süreçte TÜM KÖY SEN'in çağrısıyla Samsun-Çarşamba'da 2 bin fındık üreticisinin mitingde bir araya gelmesi, yine TZOB, Muhtarlar derneği, Esnaf odalarının çağrısıyla 100 bin üretici köylünün Ordu mitinginde 10 saat yol kapatması, çeşitli yerlerde yapılan irili ufaklı gösteriler, çevre mitinglerinde köylülerin katılımının artışı doğal yaşamdan çevreye, toprağından suyuna, ürününden geleceğine sahip çıkma adına gösterdikleri çaba bu kesimlerin, birleşme ve örgütlü güç olma isteklerinin bir başka yanıtı olsa gerek.

12 eylül öncesi daha çok dernek şeklinde örgütlenen üretici köylülerin sendikalaşma çalışmalarına Samsun-Alaçam'da rastlanmakta olup bununda çok uzun ömürlü olmadığı anlatılmaktadır. Gelinen noktada üretici köylünün kendi işine, ekmeğine, toprağına, ülke tarımına ve bağımsızlığına sahip çıkmada, kendi gücünü ortaya koymada dik duracağı, cesur davranacağı bir sürece girilmiştir. Bu bilinç ve sorumlulukla hareket eden Trakya köylülerinin Trakya Üretici Köylü Kurultayında yaktığı ışık, üretici köylülerin doğrudan söz sahibi olduğu, tarım politikaları üzerine söz söyleyebilen, fikir üretip onların belirlenmesinde dolaysız rol oynayan, taban ve baş fiyatların belirlenmesinde taraf olan, en geniş köylüyü kendi çıkarları ve talepleri temelinde bir araya getirebilen bir örgüt olma kararlılığıyla sendika kurma kararıdır. Tabandan filizlenerek örgütlenmesini sürdüren köylülük, merkezi ve güçlü bir sendikal hareketi de oluşturma yolunda bir çok engellemeye rağmen ilerlemektedir.

İLK TOHUM: TÜR KÖY SEN

Kasım 2000'de Trakya Üretici Köylü Kurultayında bir araya gelen binlerce köylünün kararıyla şubat 2001'de Türkiye Üretici Köylü Sendikası (Tür Köy Sen) kurulmuştur. 60 köy muhtarı, çeşitli kooperatif başkan ve yöneticileri ve Ziraat Odası yöneticilerinin çağrıcısı olduğu kurultay bu anlam itibarıyla de ülkemizdeki ilklere dendir.

19 Kasım 2000 tarihinde Babaeski'de gerçekleştirilen Trakya Üretici Köylü Kurultayında alınan kararla örgütlenmesine başlanan Tür Köy-Sen, bu kararın üzerinden iki yıl geçmeden, bir çok ayrı il ve ilçede 36 adet şube açtı, 10 binlerce üye kaydetti.

Şubelerin kurulduğu il ve ilçelerdeki hemen hemen tüm köylerde köy temsilcileri atayarak çalışma yürüten Tür Köy-Sen, tarım reformuna karşı alternatif bir tarım programı oluşturularak hayata geçilmesini savundu. Her bölgede yetiştirilen ürünün niteliğine göre, eğitim çalışmaları yürüten Tür Köy-Sen, bugüne kadar farklı illerde 4 ayrı kitlesel eylemler gerçekleştirdi.

Yunanistan'daki üretici sendikalarıyla dayanışma içerisinde olan ve tüzüğünün hazırlanmasında Yunanistan'daki sendikaların deneyiminden yararlanan Tür Köy-Sen, tüzüğünde sendikanın faaliyet alanını üretimden ıslaha, orman ürünleri istihsalinden milli parkların yapım, bakım ve geliştirilmesine, hayvanların hastalıklarından asalaklarla mücadeleyle kadar geniş bir yelpazede tanımladı.

Sendikanın amaç ve ilkeleri de aynı şekilde, tarım politikalarında taraf olmaktan özelleştirme ve ekolojik yıkama karşı mücadele etmeye, üyelerin sosyal güvenliğinin sağlanmasından sendikal hak ve özgürlüklerin geliştirilip güçlendirilmesine, üyeler arasında dayanışma ve birliğin sağlanmasından adil bir toprak dağılımını sağlayacak toprak reformu için mücadele etmeye kadar geniş bir şekilde ele alındı. 2004 yılına kadar faaliyetlerine devam eden Tür Köy Sen, bir taraftan köylülük içinde örgütlenmeye ve üretici köylülerin mücadele örgütü olmaya çalışırken diğer taraftan da hukuki mücadelesini sürdürmüştür. Sendikalar kanununda köylünün sendika kurabileceği konusunda her hangi bir hüküm bulunmadığı gerekçesiyle Türkiye Üretici Köylü Sendikası kapatılmıştır. 2004 yılında aynı zamanda Tütün-Sen ve Üzüm-Sen, Fındık-Sen gibi ürün bazlı sendikalarında kurulmuştur. Bu sendikalar ise 2008'de konfederasyon çatısı altında birleşerek Çiftçisen'i kurdular.

Tüm Üretici Köylüler Sendikası (TÜM KÖY SEN) tamda bu kapatılma kararını takiben 15 Haziran 2004 yılında kurulmuştur. Sendikamızın kapatılması için Ankara valiliği tarafından açılan mahkeme, yine Ankara valiliği ve Yargıtay'ın uluslar arası sözleşmeler gereği köylülerin sendika kurabileceğini belirtmeleri üzerine dava düşmüştür.

Bu gün yine üretici köylülük içinde faaliyetlerine devam eden sendikamız, aynı zamanda sendikalar kanununda köylülerin sendikalarının da yasal mevzuatlarının belirlenmesi yönünde çalışmalarına devam etmektedir.

İşte TÜM KÖY SEN bu sorunların tespitinden yola çıkılarak kurulmuş ve geleceksiz sahipsiz milyonlarca üretici köylünün kendi kendine sahip çıktığı, ülkesine ve ekmeğine sahip çıkmak için efendiliğini bozanların örgütlenmesi olarak bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde saf tutmuştur. Bu gün itibariyle onbinlerce üyeye ulaşan TÜM KÖY SEN tarım alanında verdiği mücadelenin yanı sıra hala kapatılma tehdidi ile mahkemelerde hukuk mücadelesini de devam ettirmektedir. Ekim 2004

tarihinde Ankara Valiliğinin kapatma istemiyle açtığı dava Ocak 2007 tarihinde davanın reddiyle sonuçlanmıştır. Ankara Valiliğinin Yargıtay'a başvurması sonucunda davanın Asliye Hukuk yerine İş Mahkemesinde görülmesi gerektiğine hükmetmişti. Son olarak Haziran 2010 tarihinde Ankara 15. İş Mahkemesinde görülen davada TÜM KÖY SEN lehine sonuçlanarak Tüm Üretici Köylüler Sendikası'nın kapatılması ikinci kez reddedildi. Tarımı çökerterek üretici köylüleri toprağından koparmak üzere hareket eden hükümetler ve bürokratları sadece sendika merkezinin çalışmalarını engellemekle yetinmediler ve bazı şubelerimizin kuruluşları daha baştan genel merkez davası Yargıtay'dan ya da mahkemeden sonuç çıkana kadar faaliyetleri durdurmayı da denediler.

Bu koşullar altında TÜM KÖY SEN Rize'den Diyarbakır'a, Hatay'dan Afyon-Aydın'a, Kırklareli'den Balıkesir- Samsun ve Yozgat'a pek çok ilde, ülkemiz tarımının çökertilmesine karşı üretici köylülerin mücadele örgütü olarak, çalışmalarına devam etmektedir.